

- درس امروز توسط یک تن از شاگردان طوری معرفی شود، که تشریح‌اتش جوابگوی پرسش‌های زیر باشد:
۱. رباعی به کدام قالب شعری گفته می‌شود؟
 ۲. رباعی چه وقت و در کجا به‌وجود آمد؟
 ۳. کدام شاعران رباعی سروده‌اند؟
 ۴. عمر خیام کی بود و رباعیات وی دارای کدام مفاهیم می‌باشد؟
- در پایان معرفی، همین پرسش‌ها از چند شاگرد دیگر پرسیده شود.

رباعی

رباعی عبارت از قالب شعری‌یی است که دارای چهار مصراع بوده، مصراع اول دوم و چهارم آن دارای قافیۀ واحد باشد. معنای رباعی اغلب در مصراع آخر تکمیل می‌گردد. رباعی در ادبیات عرب وجود ندارد. این قالب شعری در آغاز دور اسلامی در سرزمین ما پدید آمد. از دوره سامانیان از شهید بلخی، ابوشکور بلخی و رودکی رباعیات لطیفی در دست است؛ سپس ابن سینا، ابو سعید ابو الخیر، بابا طاهر عریان و خواجه عبدالله انصاری رباعی‌های ماندگاری سروده و سر انجام این قالب شعر با عمر خیام به ذروه کمال رسید. پس از آن شاعران دیگری چون مولانا جلال الدین محمد بلخی، سعدی، حافظ، بیدل و... رباعی‌هایی سروده‌اند.

عمر خیام رباعی سرای بی نظیر: حکیم ابوالفتح عمر بن ابراهیم خیام نیشاپوری از دانشمندان و ریاضی‌دانان و شاعران بزرگ اواخر قرن پنجم و اوایل قرن ششم می‌باشد. او معاصر سلطان ملک شاه سلجوقی بود. وی بر علاوه از نجوم در فلسفه، طب و حکمت استاد بود. رباعیات خیام شهرت جهانی دارد و به اغلب زبان‌های زنده دنیا ترجمه شده است. این رباعیات بسیار ساده بوده، شامل معانی عالی و عمیق فلسفی و حکمی در الفاظ موجز و کوتاه می‌باشد. خیام را یکه‌تاز میدان رباعی‌سرایی می‌دانند؛ اکنون به‌طور نمونه چند رباعی می‌خوانیم:

این یک دو سه روزه نوبت عمر گذشت
چون آب به جویبار و چون باد به دشت
هرگز غم دو روز، مرا یاد نگشت
روزی که نیامدست و روزی که گذشت

* * *

پیش از من و تو لیل و نهارى بودست
گردنده فلک نیز به کارى بودست
هر جا که قدم نهی تو بر روی زمین
آن مرد مک چشم نگاری بوده است

* * *

روزی که گذشته است از او یاد مکن
فردا که نیامده است فریاد مکن
بر نامده و گذشته بنیاد مکن
حالی خوش باش و عمر بر باد مکن

* * *

رباعی از ابو سعید ابوالخیر

بهتر ازین در جهان چه بود کار
دوست بر دوست رفت و یار بر یار
آن همه اندوه بود و این همه شادی
آن همه گفتار بود و این همه کردار

* * *

رباعی از خواجه عبدالله انصاری

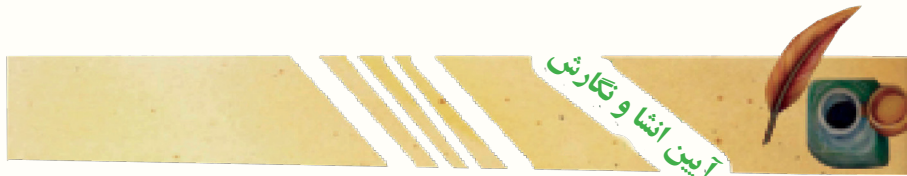
در راه خدا دو کعبه آمد حاصل
یک کعبه صورتست یکی کعبه دل
تا بتوانی زیارت دل ها کن
کافزون ز هزار کعبه آمد یک دل

* ابوسعید ابوالخیر از نخستین سخنگویان متصوف قرن چهارم هجری خراسان بود که رباعیاتش را وسیله بیان مطالب فلسفی و عرفانی کرد.

بیاموزیم

۱. رباعی عبارت از قالب شعری است که دارای چهار مصراع بوده، مصراع اول دوم و چهارم آن دارای قافیه واحد باشد.
۲. رباعی در ادبیات عرب وجود ندارد این قالب شعری در آغاز دوره اسلامی در سرزمین‌های خراسان پدید آمد.
۳. از دوره سامانیان از شهید بلخی، ابوشکور بلخی و رودکی رباعیات لطیفی در دست است. بعداً ابن سینا، ابو سعید ابو الخیر، بابا طاهر عریان و خواجه عبدالله انصاری بدان روی آوردند و با عمر خیام به پایه کمال رسید.
۴. رباعیات خیام شهرت جهانی دارد و به اغلب زبان‌های زنده دنیا ترجمه شده است. این رباعیات بسیار ساده بوده شامل معانی عالی فلسفی در الفاظ موجز و کوتاه می‌باشد.

تقلید چیست؟

تقلید از روی کار کسی کاری را انجام دادن است. تقلید از خواص اجتماعی شخصیت است که در اجتماع شکل می‌گیرد. تقلید در مود، نگارش، آواز خوانی و همه موارد وجود دارد. شخصی که دارای جهان بینی نیست و ذوق و سلیقه خودش مطرح نمی‌باشد؛ کوشش می‌نماید که همواره تقلید کند. این شخص مقلد در نگارش صاحب سبک به خصوص خود نمی‌گردد. نوآوری و خلاقیت در کارش دیده نمی‌شود. تقلید دو نوع است یکی تقلید آگاهانه (مثبت) و دیگر تقلید کورکورانه (منفی).

تقلید آگاهانه می‌تواند باعث رشد استعداد شخص مقلد گردد؛ به شرطی که از شخصی که

تقلید می‌کند، آن شخص در جامعه مقام و جایگاه خوبی داشته باشد؛ اما تقلیدهای کورکورانه علاوه بر آنکه استعداد مقلد را ضربه می‌زند، مانع کارهای بعدی پیشرفت و خلاقیت وی می‌گردد و هیچ‌گاهی نمی‌تواند دارای جهان‌بینی وسیع و دید منطقی گردد. تقلید کورکورانه نتیجه منفی در پی دارد و قابل قبول نیست.

کار گروهی و سخنرانی

۱. شاگردان به دو گروه تقسیم شوند؛ سپس هر گروه در باره رباعی و رباعی‌سرایی با هم گفتگو نموده و از هر گروه یک نفر نتیجه را به دیگران ارائه نماید.
۲. چند شاگرد به نوبت رباعی را که به یاد داشته باشند برای همصنفان خود بگویند.

املا و نگارش

۱. متنی را که توسط معلم محترم خوانده می‌شود، املا بنویسید.
۲. رباعی را که از خواجه عبدالله انصاری خواندید اساس قرار داده یک متن ادبی بنویسید.

خود آزمایی

۱. رباعی را تعریف کنید.
۲. معروف ترین شاعران رباعی را نام ببرید.
۳. در باره خیام چه می‌دانید؟
۴. مفهوم نخستین رباعی خیام را بنویسید.
۵. تقلید چه را می‌گویند؟
۶. مراد از تقلید آگاهانه چیست؟

۱. چند رباعی از شاعران مختلف را انتخاب نموده روز آینده در صنف بخوانید.
۲. این جمله را به یاد داشته باشید:
معلم موضوعاتی را که قبلاً نمی‌دانستیم به ما آموزش داد. مسلماً او سزاوار احترام است.
(سامیول جانسن انگلیسی)
۳. متن درس بعدی را خوانده و برای معرفی آن در روز آینده آماده‌گی بگیرید.